

Prognanstvo velikog

Piše: IVICA BULJAN

Bio je jedna od glavnih poluga i kapetan šampionskog Građanskog. Staložen, tjelesno sjajno pripremljen bio je oslonac momčadi Martina Bukovija. S Bivecom, a kasnije s Miroslavom Brozovićem, činio je jedan od najboljih braničkih parova tadašnjeg jugoslavenskog nogometa

Bernard Hügl ili Benda (kako su ga zvali njegovi suigrači i prijatelji) bio je kapetan Građanskog i stalni reprezentativac Jugoslavije iz tridesetih godina te izbornik nogometne reprezentacije njemačkih oružanih snaga u NDH te posljednji izbornik reprezentacije NDH. Nakon rata osuđen je na šest godina robije od čega je odslužio pet u kaznionici u Staroj Gradišci da bi se po izlasku reaktivirao kao trener i postao jedan od najboljih nogometnih stručnjaka u tadašnjoj državi.

Ove godine se navršava trideset godina od smrti Bernarda Hüglja koji se rodio u Srpskom Miletiću u Vojvodini, 25. siječnja 1908., a ovaj veliki hrvatski nogometaš, trener i izbornik umro je u njemačkom gradiću Heilbronnu 10. travnja 1982. godine.

Nogometaši stradalnici

Nogometaši u pravilu nisu previše involvirani u politiku, niti su za nju osobito zainteresirani, a bogme ni talentirani. Naravno postoje i iznimke, no obično kada se na bilo koji način uključe u političke opcije, to ide uglavnom njima samima na štetu i gube onaj ugled koji su stekli kao igrači, treneri ili nogometni djelatnici. No, politika se često i te kako znala baviti ne samo nogometašima, nego i športašima općenito, i to na jako surov i poguban način osobito u prošlom turbulentnom stoljeću...

Tako su neki zbog svojih političkih stavova i pripadnosti određenoj političkoj opciji izgubili i život. Među takve spadaju predratni igrači Građanskog (Svetozar Đanić) i Concordije (Nikola Pajević), koji su zbog svojih ljevičarskih ideja bili pogubljeni. Život je izgubio i Franjo Giller, legendarno krilo Građanskog, koji je bio mobiliziran u vojsku kao pripadnik njemačke nacionalne manjine, ali je zbog pokušaja bijega u partizane streljan od svojih sunarodnjaka.

Na drugoj strani, poslije sloma 1945., stradavaju brojni nogometaši i športaši koji su bili aktivni za vrijeme trajanja NDH. Najgore je prošao Emil Perška, igrač slavne prve generacije Građanskog i kasnije novinar i

povjesničar športa kojem se nakon rata gubi svaki trag. Bolje je prošao njegov suigrač iz te prve generacije Građanskog Gustav Remec, koji je tridesetih i četrdesetih godina postao operni prvak HNK-a, ali kojem je nakon rata uskraćeno pravo na rad i bio je prisiljen trbuhom za kruhom otići u Njemačku gdje je i umro zaboravljen i u neimaštini. Nije bilo lako ni je Bernardu Hüglu: nakon rata osuđen je na šest godina robije...

Školovanje i nogomet

Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, gdje je počeo i s igranjem nogometa. Istodobno, kako je bio i običaj u to vrijeme, nogometaši su vodili računa i o svom školovanju. Tako je Hügl maturirao u gimnaziji u vojvođanskom mjestu Kuli, dok je studij farmacije započeo u Novom Sadu, a završio i diplomirao na zagrebačkom fakultetu 1931.

Po dolasku na studij u Zagreb, Hügl je pristupio HŠK Građanskom, gdje je bio standardni član prve momčadi, te s njim osvojio dva naslova prvaka države (1937. i 1940.). Bio je jedna od glavnih poluga šampionskog Građanskog koji se počeo stvarati u prvoj polovici tridesetih godina prošlog stoljeća, nakon velike krize koja je zadesila najpopularniji zagrebački klub krajem dvadesetih i početkom tridesetih.

S Bivecom, a kasnije s Miroslavom Brozovićem činio je jedan od najboljih braničkih parova tadašnjeg jugoslavenskog nogometa. Staložen, tjelesno sjajno pripremljen bio je jedan od oslonaca momčadi Martina Bukovija od kojeg je počeo upijati i trenersko znanje. Odigrao je i 24 utakmice za jugoslavensku reprezentaciju. Zajedno s Franjom Glaserom i Jozom Matošićem predstavljao je poznati obrambeni trio u reprezentaciji.

Karijeru je počeo kao pomagač i centrahalf, a kao desni branič postigao je najveću klasu svojega doba. Imao je izvanrednu skok igru, odličnu igru glavom te je bio odličan organizator obrane s osjećajem za poziciju i odličnim pregledom igre. Tako nogometni antologičari opisuju nogometne kvalitete Bernarda Hüglja.

Za reprezentaciju je debitirao u Sofiji protiv Bugarske

nogometaša i trenera

*Pobjednička momčad Građanskog, kojoj je uspio veliki podvig - 3:1 pobjeda nad Liverpoolom 1936.
Slijeva: Pogačnik, Urch, Rajković, Antolković, Lešnik, Hügl, Medarić, Pleše, Jazbinšek, Kokotović, Kovačević*

18. ožujka 1934. godine (2:1), dok je zadnju utakmicu odigrao 26. travnja 1939. u Berlinu protiv Njemačke (2:3). Od 1931. do 1938. odigrao je i 15 utakmica za gradsku reprezentaciju Zagreba.

Stup obrane

Pružao je izvanredne igre u reprezentaciji. O tome u svojoj knjizi „Velemajstori našeg nogometa” piše i prijeratni nogometni djelatnik, a poslijeratni novinar i povjesničar sporta dr. Jerko Šimić. On navodi kako mu je u sjećanju ostala nezaboravna utakmica odigrana s tada našim najljucim nogometnim rivalima Mađarima, u proljeće 1937. godine u Budimpešti:

“Sjajna mađarska navala neprestano je napadala. Igra se uglavnom vodila u našem kaznenom prostoru. Navala za navalom, udarac za udarcem, ali Glaser, Hügl i Matošić bili su nesavladivi. U jednoj protunavali Aleksandar Trnanić je pretrčao do blizini korner zastavice i ubacio loptu u sredinu. Loptu je dočekaio izvanredni strijelac August Lešnik i postigao neobranjiv pogodak - 0:1. Nikad jeftinije nismo došli do pogotka. Mađari su već do tada mogli voditi i s nekoliko pogodaka. Tek pri kraju utakmice lijeva spojka Mađara, oštri i opasni Toldy, a nakon očiglednog prekršaja nad Hüglom, postigao je dugo očekivano izjednačenje 1:1.

U to vrijeme 1:1 u Budimpešti značio je veliki uspjeh. A da smo postigli takav uspjeh u prvom redu treba zahvaliti izvanrednim obranama vratara Glasera i njegovim neprelaznim braničima Matošiću i Hüglu, koji su zaista bili junaci tog dvoboja” - piše dr. Šimić u knjizi koja je objavljena sedamdesetih godina.

Mladi trener i sjajna reprezentacija

Kraj tridesetih i početak četrdesetih polako označava kraj izvanredne desetogodišnje nogometne karijere Bernarda Hüglu i u svom drugom, a petom ukupnom osvajanju titule prvaka Građanskog, sudjeluje s manje igračkog udjela. No, kada je 1940. godine prestao igrati, ostaje u nogometu i odmah preuzima dužnost izbornika novoformirane hrvatske omladinske reprezentacije, koja samo mjesec dana poslije prvog nastupa seniorskih sastava, odigrava svoj prvi povijesni susret protiv adekvatne mađarske reprezentacije u Pečuhu.

Osim rada u tadašnjim zagrebačkim nogometnim klubovima HŠK Ličaninu i NK Ferrariji, bio je i izbornik gradske reprezentacije Zagreba te, kao što smo i naveli, za vrijeme NDH bio je i trener momčadi njemačkih oružanih snaga i član stručnog stožera HNS-a.

Nogometna reprezentacija NDH imala je sjajnu momčad sastavljenu od šampionskog Građanskog u kojem je kompletan sastav bio reprezentativni - od vratara Glasera, pa Dupca, Brozovića, Jazbinšeka, Ko-

kotovića, Lechnera, Cimermančića, Antolkovića, Pleše, Wölfla, Lešnika, Matekala i drugih, a kasnije će doći i Bobek, Lokošek i drugi.

Naravno, tu su na izboru bili igrači i iz druga dva jaka zagrebačka kluba - Concordije (Monsider, Beda, Muradori, Golob, Pukšec, Pavletić...) i HAŠK-a (Duković, Peričić, I. Golac, Fink, Kiš te mladi naršataj predvođen braćom Čajkovski - Zlatkom i Željkom). Nažalost, ratno vrijeme i prilike ograničile su mogućnosti te reprezentacije koja je u četiri godine odigrala petnaest utakmica i to gotovo polovicu od njih sa Slovačkom koju su u sedam utakmica šest puta pobijedili i samo jednom remizirali.

Prvi izbornik reprezentacije NDH bio je stariji Hitrec, Rudolf, a potom Bogdan Cuvaj koji je najviše puta vodio reprezentaciju u susretima odigranih za vrijeme ratnog vihora. Nakon Cuvaja, 27. prosinca 1943., državni vođa za tjelesnu kulturu i šport Miško Zebić, dekretom imenuje Hüglu za izbornika. Hügl je odredio momčad Hrvatske za samo jednu utakmicu i to za susret u Zagrebu, protiv Slovačke (7:3), koja je odigrana 9. travnja 1944.. Bila je to ujedno i posljednja utakmica hrvatske reprezentacije u NDH. Te športske aktivnosti kasnije će Hüglu nažalost koštati i šest godina robije...

Pravac Gradiška Stara

Nakon završetka rata, Hügl ne bježi na Zapad vjerujući, kao i brojni drugi, da se njemu kao športašu, koji se bavio isključivo nogometom za vrijeme rata, neće ništa dogoditi. Nažalost, prevario se te su i njega kao pripadnika njemačke nacionalne manjine i športskog dužnosnika NDH, nove vlasti šikanirale, zatvorile i na kraju osudile na 6 godina logora. U Staroj Gradiški izdržao je punih 5 godina. Uz pomoć športskih poznanstava uspio se izvući iz logora u Gradiški, ali preostalu godinu robije nije se smio udaljavati iz Zagreba.

Premda je bio pod prismotrom, nije mu zabranjen rad u nogometu. Nakon što je iz Dinama otišao trener Karl Muntsch - koji je donio prvu titulu prvaka države novom klubu u sezoni 1947/48 - u klubu dovode za

trenera prvo Franju Glasera, a potom i Brunu Kneževića. No oni traju samo jednu sezonu i 1949. u klub dolazi Hügl. Sada već iskusan kao nogometni trener (istina, i s bremenitim i teškim trenucima sa robije), Hügl brzo hvata konce i formira trenerski tim kojem je on na čelu, a njegovi bivši suigrači Toni Pogačnik i Mirko Kokotović postaju voditelj omladinskog pogona (Pogačnik), odnosno pionira (Kokotović). Uočava da je Dinamu nužno podmlađivanje, i iz kluba odlaze sada već na konačnom kraju karijere, Lešnik, Jazbinšek i Pleše, ali zato vraća iz Lokomotive Cimermančića koji je u odličnoj formi i ostat će u Dinamu sve do 1954. godine.

Od starijih tu su još uvijek Wölfl i Pukšec, koji su okosnica momčadi, a uz igrače u punom zenitu poput braće Horvat, Željka Čajkovskog, Senčara, Strnada, Hügl u momčad uvodi mlade i odlične mlade igrače Šikića, Dvornića, Cizarića, Režeka i po uzoru na svog trenerskog mentora i učitelja Bukovija, svakom pronalazi njegovo pravo mjesto u momčadi.

U tri godine na klupi Dinama osvaja jedan kup, dva četvrta mjesta i jedno drugo mjesto u sezoni 1950/51., kada je Dinamo prosuo prednost od pet bodova tri kola prije kraja i zbog slabije gol razlike od Crvene Zvezde za dvanaest tisućinki gubi naslov. Mnogi će kasnije primijetiti da se to prvenstvo ili točnije posljednja tri kola više igralo izvan terena, nego na nogometnom borilištu. Tadašnjim tvrdokornim vladarima nogometa nikako nije odgovaralo da jedan robijaš i neprijatelj države, osvoji i naslov državnog prvaka. Bilo mu je već nagrada, smatrali su, i to što mu je dopušteno da trenira jedan od četiri najveća kluba u tadašnjoj državi...

Pomoćnik Seppa Herbergera

Nakon odlaska iz Dinama, postaje trener Veleža iz Mostara, kojega je u sezoni 1953/54 uspio uvesti u Prvu saveznu ligu. Pod njegovom paskom stasavaju odlični igrači Rebac, Barbarić, Zelenika i Mujić koji će biti prethodnica kasnijim sjajnim generacijama nogometaša iz grada sa Neretve. U tom razdoblju nekadašnji politički

Nakon rata osuđen je na šest godina robije od čega je odslužio pet u kaznionici u Staroj Gradišci, da bi se po izlasku reaktivirao kao trener i postao jedan od najboljih nogometnih stručnjaka u tadašnjoj državi

Hügl kao trener NK Proleter (kasnije NK Osijek)

uznik čak postaje i trener B reprezentacije Jugoslavije, što je nagovještavalo da je postigao potpunu rehabilitaciju, ali to je potrajalo još samo izvjesno vrijeme.

Kao priznati nogometni strateg sljedeći izazov pronalazi u Osijeku i preuzima treniranje tamošnjeg i tadašnjeg NK Proletera, kasnije NK Osijek. To će mu nažalost biti i posljednja stanica u trenerskoj karijeri u bivšoj državi. Već u sezoni 1955/56 izbija afera "Krnena lisica" u kojoj je klub optužen za podmićivanje sudaca Rončevića, Vlajkovića i Zečevića i kršenje amaterskih načela te postojanje crnog fonda. Hügl je dakako bio prvi na udaru i optužen je za umiješanost u tu aferu, pa je proveo dva mjeseca u istražnom zatvoru. Predsjednik Proletera tada je bio Ivan Špika koji je u mladosti igrao nogomet u osječkoj Olimpiji, a obnašao je funkciju generalnog direktora IPK Osijek. Špika je također bio pod sumnjom i uskoro je morao odstupiti s mjesta predsjednika kluba. No, prije toga se pobrinio za svog trenera, kojeg je veoma cijenio, i uspio mu je iznuditi putovnicu uz uvjet da mora napustiti zemlju, što je Hügl i učinio. U rujnu 1956., jedan od ponajboljih igrača svog vremena i uspješni nogometni trener Bernard Hügl napustio je zauvijek Hrvatsku...

No njegovo trenersko umijeće je ostalo na cijeni i već po dolasku u Njemačku, odmah je uvršten u stručni stožer reprezentacije SR Njemačke i stavljen na raspolaganje izborniku Seppu Herbergeru. Nakon izvjesnog vremena odlazi u Stuttgart i preuzima treniranje momčadi Stuttgart Kickers. Potom je bio trener u Heilbronn, gdje se razbolio i prestao aktivnom djelatnošću.

Umro je u 74. godini, 10. travnja 1982. i pokopan na gradskom groblju u Heilbronn, šestom po veličini gradu njemačke savezne pokrajine Baden-Württemberg (usput, grad se nalazi sjeverozapadno od Stuttgarta na rijeci Neckar, a posebno je poznat kao grad vina i vinove loze, koja se u okolici grada uzgaja na ukupno 514 hektara).

Bernard Hügl u hrvatskim nogometnim antologijama više se pojavljuje na fotografijama nego što se o njemu pisalo, što znači da ga se u onom najaktivnijem razdoblju športske publicistike, kao nepodobnog, dobrim dijelom prešućivalo. No, upravo fotografije govore i svjedoče koliko je bio važan igrač za tadašnji Gradanski i reprezentaciju. I on je, kao i brojni drugi nogometaši i športaši, bio prepušten zaboravu i prošlosti, ali svjedočanstva su ipak ostala i Hügl je našao svoje zasluženo mjesto u nogometnoj povijesti.

LITERATURA

AA. VV. Nogometni leksikon, Laksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2004.

AA. VV. Enciklopedija jugoslavenskog nogometa, ur. Mladen Delić, Zagreb.

AA. VV. Sportska publicistika u Hrvatskoj, ur. Vera Mudri-Škunca, Zagreb, 1987.

Fredi Kramer, Monografija Croatia – nogometni klub, Zagreb 1999.

dr. Jerko Šimić, Vlastita naklada, Zagreb 1973.

materijali Hrvatskog športskog muzeja

Burni dani hrvatskog športskog novinarstva

Piše: Mr. sc. DARKO DRAŽENović

Prije 20 godina, hrvatski su športski novinari na kongresu AIPS-a u Budimpešti, postali članovi Međunarodne udruge športskih novinara (Associaton Internationale de la Presse Sportive). Ovo je sjećanje svjedoka na to burno vrijeme...

Hrvatski športsko-novinarski brod uplovio je u međunarodnu strukovnu luku prije 20 godina. U Budimpešti su hrvatski športski novinari 30. travnja 1992. godine, na 55. kongresu AIPS-a, postali članovima Međunarodne udruge sportskih novinara, odnosno *Associaton Internationale de la Presse Sportive* (AIPS), čak prije negoli je Hrvatsko novinarsko društvo (HND) postalo članom Međunarodne novinarske organizacije (FIJ), što se zbilo na kongresu od 5. do 8. studenoga 1992. u Bruxellesu.

Zbog čega je bilo važno postati članicom AIPS-a i kakvo je uopće značenje te institucije?

Hoteći biti medijskim pionirima u promjenama nastalim agresijom hrvatskih Srba, Srbije i Jugoslavenske narodne armije na Hrvatsku 1991. godine, hrvatski športski novinari prepoznali su trenutak nemogućnosti daljnjeg djelovanja na jugoslavenskoj razini. Jer, Jugoslavija se raspa(da)la, pa stoga ništa jugoslavensko nije moglo opstati. Uostalom, Sekcija